

İran Ordusu ile Devrim Muhafızları Arasındaki Çatışma ve İlişki ile Zayıf Noktalar

Devrim Muhafızları; devrimden sonra İslamcılarının iktidara gelmesinden kısa bir süre sonra 1979 yılında Ayetullah Humeyni'nin kararnamesiyle, yeni siyasi rejimi iç ve dış düşmanlardan korumak için bir araç olarak kurulmuştur. İran Anayasası'nda, "Devrimi ve kazanımlarını koruma görevini yerine getirmek için Devrim Muhafızları'nın sarsılmaz ve sabit bir şekilde kalması" gerektiği belirtilmiştir. Aynı şekilde anayasa, silahlı kuvvetlerin teçhiz edilmesi için "iman ve akideyi temel ve esas" olarak belirlemiş ve silahlı kuvvetlerin sadece "sınırları koruma ve gözetleme sorumluluğuyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda imani misyonu olan cihat yükünü de taşıdığını" vurgulamıştır.

Devrim Muhafızları, akidevi bir milis gücünden devletin en güçlü kurumlarından birine dönüşmüştür; zira devasa askeri kapasitelere sahip olup nüfuzunun ağırları ekonomi, istihbarat ve bölgesel siyasete kadar uzanmaktadır. Bu bağlamda Agence France-Presse'nin aktardığına göre Fransa'daki Jean Jaurès Enstitüsü'nde araştırmacı olan David Khalaf, Devrim Muhafızları'nı "imparatorluk içinde bir imparatorluk" olarak nitelendirmiştir.

Khalaf, Devrim Muhafızları'nın "İran ekonomisini fiilen kontrol ettiği" eklemesinde bulunarak, yıllık bütçesinin 6 ila 9 milyar Dolar arasında olduğunu tahmin ediyor; bu rakam, İran'ın resmi askeri bütçesinin yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır. Birtakım basın analizleri daha da ileri giderek, Devrim Muhafızlarının sadece silahlı bir güç olmadığını, aksine en önemli mühendislik ve yatırım kolu olan Hatemül Enbiya Karargâhı liderliğindeki kendi kendine yeten bir ekonomi olmasının yanı sıra değeri gayri safi yurtiçi hasılanın yarısı kadar olduğu tahmin edilen yarı devlet şirket ağlarının da bulunduğunu vurgulamıştır; nitekim bu ağlar, H. 1404 yılı bütçesinde güvenlik güçlerine ayrılan petrol ihracat gelirlerinin yarısından fazlasını elinde bulundurmasının yanı sıra Dini Liderlik ofisine bağlı ve değeri yaklaşık 200 milyar Dolar olduğu tahmin edilen holdinglerle de bağlantıları vardır.

Devrim Muhafızları'nın kurulmasının ana nedeni, devrimin ardından Humeyni'nin, büyük ölçüde zayıflatılan ve tasfiye edilen düzenli orduya (Arteş) karşı olan güvensizliğidir. Tarihsel raporlara göre Şah, 16 Ocak 1979'da ülkeyi terk etmiş ve Şapur Bahtiyar'a başbakan olarak atanmıştı; nitekim Humeyni'nin 1 Şubat 1979'da sürgünden dönmesine rağmen ordunun üst düzey subayları, devrimin ilk günlerinde Şah'a olan bağlılıklarını ve devrime karşı mutlak düşmanlıklarını korumaya devam etmişlerdir.

Gizliliği ortadan kaldıran belgeler, -devrim hareketinin doruk noktasında ve Washington'a karşı açıkça yaptığı konuşmaların tam ortasında- Humeyni'nin, Ocak 1979'da ABD ile gizlice temasa geçtiğini ve halkın kendisine kulak verdiğini ve ordunun ise Amerika'ya boyun eğdiğini ifade eden bir mesaj gönderdiğini ortaya koymuştur. Humeyni, Washington'a, orduyu tarafsız

kalmaya ikna edip iktidarı devralmasına izin verirse, bölgesel istikrarı koruyacağını ve Amerika'nın çıkarlarını güvence altına alacağını vaat etmişti.

Avrupa'da ikamet eden İranlı Kürt siyasi aktivist Aso Kadri, Devrim Muhafızları ile ordu arasındaki gerginliğin, reform ya da siyasi yapıyı değiştirme arzusuna ilişkin bir çatışma olmadığını, aksine “iktidar ve nüfuz için şiddetli bir rekabet” olduğunu belirtmiştir. Kadri, Al-Hurra kanalına yaptığı açıklamada şu eklemede bulunmuştur: “Teorik olarak Mücteba Hamaney, İslam Cumhuriyeti'ndeki karar alma sürecinde öne çıkan bir isim olarak kabul edilmekte ancak pratikte, babasının üstlendiği gibi tek başına belirleyici bir rol oynamamaktadır. Bu da fiili güç merkezlerinin, birden fazla nüfuz odağının kendi içinde hem rekabet ettiği hem de aynı anda iş birliği yaptığı bir güvenlik ve askeri ağa kaymasına yol açmıştır; zira Devrim Muhafızları, devletin tüm kritik mekanizmaları üzerindeki kontrolünü pekiştirmeye çalışmaktadır.”

İran'ın “İslam Cumhuriyeti” adlı günlük gazetesi, geçmiş zamanda on yıllardır bir tabu sayılan şu soruyu gündeme getirmiştir: “Devlet, iki ordunun, yani düzenli ordu (Arteş) ve Devrim Muhafızları'nın maliyetini taşımaya hâlâ muktedir midir?”

Gazete; Devrim Muhafızları'nın ekonomi, siyaset, diplomasi ve medyaya kadar yayılmasının onu, içeride tartışma konusu olan klikleşmiş bir kuruma, dışarıda ise uluslararası baskı için sürekli bir gerekçeye dönüştürdüğüne işaret etmiştir. İki ordunun varlığı hiçbir zaman askeri yeterlilik meselesi olmamış, aksine rejimin bekası için açık bir strateji olmuştur: Yani sınırları savunan geleneksel bir ordu ve bu orduyu denetleyen, toplumu kontrol eden ve siyasi gruplar arasındaki güç dengesini sağlayan paralel akidevi bir güç olmuştur. Her ne kadar Humeyni tarihsel olarak bu iki gücün gelecekte entegre olması fikrini kabul etmiş ve eski Cumhurbaşkanı Haşimi Rafsancani de her iki bakanlığı tek bir Savunma Bakanlığı altında birleştirmeye çalışmış olsa da, ancak sahada bu güçlerin fiili olarak birleştirilmesi engellenmiş ve askıya alınmıştır.

Devrim Muhafızları, “devlet içinde devlet” olarak nitelendirilmekte ancak daha derinlemesine analitik okumalar onu, tek bir üniforma giyen üç çelişkili gruba ayırmıştır:

1- İdeolojik ve akidevi kurum: Doğrudan Velayet-i Fakih'e tabi olup (iç siyasi değişimlerle birlikte nispeten zayıflamıştır).

2- Profesyonel askeri cihaz: Akidevi olarak şehitlik ve çatışma felsefesine dayanmaktadır.

3- Finansal oligarşi: Çıkar ağlarına, beka ve manevra kültürüne dayanmaktadır.

Bu yapı, yapısal bir çelişki doğurmaktadır; zira askerî akide, sonuna kadar çatışmaya ve savaşılmaya sevk ederken; finansal oligarşi ise, ekonomik çıkar ağının koruyabilmek için müzakereyi, uyumu ve taviz vermeyi kabul eden bekayı sürdürme kültürüne eğilim göstermektedir.

Bu ikilem, açıkça mevcut duruma yansımaktadır; zira İran International gibi medya raporları, Mesud Pezeşkiyan başkanlığındaki yürütme kanadı ile Devrim

Muhafızları içindeki etkili askeri ve güvenlik liderleri ile (Ahmed Vahidi ve üst düzey askeri liderler gibi) müttefikleri arasındaki şiddetli anlaşmazlıkların varlığına işaret etmektedir. Ama anlaşmazlık; Yahudi varlığı ve ABD ile devam eden bölgesel tırmanışın doğurduğu ekonomik ve toplumsal sonuçlar etrafında şekillenmektedir.

Pezeşkiyan'ın sivil kanadı, yaşanan geçim krizlerinin şiddetini hafifletmek adına idari ve yürütme yetkilerinin hükümete iade edilmesi çağrısında bulunurken; Devrim Muhafızlarının güvenlik liderleri ise tırmanış ekseninde bağlantılı stratejik ve finansal dosyaların yönetimini korumakta ısrar etmektedir.

Karar ve komuta merkezlerindeki bu çok başlılık, özellikle Batı istihbarat kanadı ile Yahudi varlığının, Devrim Muhafızları'nın birinci kademe liderlerine yönelik arka arkaya düzenlediği suikastlar silsilesiyle somutlaşan geniş çaplı güvenlik ihlallerini uygulamada başarılı olmasıyla birlikte İran rejiminin yapısında temel bir gedik oluşturmuştur; bu da net bir güvenlik açığının ortaya çıkmasına ve katı bir akidevi akım ile rejimin bekasını ve devamlılığını garanti altına alacak uzlaşmalar arayan vakıacı bir akım arasındaki iç bölünmenin pekişmesine neden olmaktadır.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Hasan Hamdan